

Čj.: 56526/2023-UVCR

Zápis z jednání Pracovní skupiny pro řešení situace německých (a dalších) hrobů v České republice ze dne 14. prosince 2023

Jednání se uskutečnilo dne 14. prosince 2023 (9:00 – 11:00 hod.) v Hlavní budově Úřadu vlády, v zasedací místnosti 179 (adresa: nábřeží Edvarda Beneše 128/4, Praha 1 - Malá Strana, PSČ 118 01)

Přítomní členové:

Martin Herbert Dzingel (předseda, německá menšina), Roman Bláha (badatel), Petr Brandel (MZV), Stanislav Děd (badatel), Eugenie Číhalová (ruská menšina), Milan Mičo (MMR), Michael Pelíšek (židovská komunita);

Hosté:

Katrin Bock (Německé velvyslanectví v Praze), Jakub Děd (badatel), Soňa Dederová (Českoněmecký fond budoucnosti), Tomáš Jelínek (Českoněmecký fond budoucnosti), Ivan Jestřáb (MZV), Martin Krsek (senátor), Lukáš Novotný (Projekt „Problematika německých hrobů v ČR: návrh komplexního přístupu“), Daniel Příbyl (ÚZSVM), Petr Štěpánek (Projekt „Problematika německých hrobů v ČR: návrh komplexního přístupu“), Eva Tryznová (ÚZSVM);

Nepřítomni:

Jan Břečka (Moravské zemské muzeum), Alexej Kelin (ruská menšina), Tomáš Kotrlý (MMR), Olga Mandová (ukrajinská menšina), Ondřej Kolář (Slezské zemské muzeum), Claudia Šrámek (SMOČR);

Úřad vlády ČR:

Kateřina Bursíková Jacques, Tadeáš Mertlík, Klára Šimáčková Laurenčíková.

Program:

1. Zahájení a přivítání členů
 2. Projekt „Problematika německých hrobů v ČR: návrh komplexního přístupu“ (TAČR Beta 2 pro MZV, TITBMZV037)
 3. Různé
 4. Závěr
-

1. Zahájení a přivítání členů

Předseda Pracovní skupiny pro řešení situace německých (a dalších) hrobů v České republice (dále jen „PS“) M. H. Dzingel zahájil jednání PS a přivítal přítomné členy a hosty, kteří se postupně představili.

2. Projekt „Problematika německých hrobů v ČR: návrh komplexního přístupu“ (TAČR Beta 2 pro MZV, TITBMZV037)

Petr Štěpánek si připravil prezentaci, ve které přítomné seznámil s výsledky projektu „Problematika německých hrobů v ČR: návrh komplexního přístupu“ (TAČR Beta 2 pro MZV, TITBMZV037).

Aplikačním garantem projektu je Ministerstvo zahraničních věcí. Projekt byl financován z grantu Technologické agentury České republiky. Projekt měl tři hlavní výstupy. První z nich byla výzkumná zpráva, která má zhruba 150 stran. Dalším výstupem je odborná mapa - fakticky databáze, do které je možné ukládat informace o všech německých hrobech. Do databáze budou moci vkládat údaje badatelé, nevládní neziskové organizace, muzea i studenti. Posledním výstupem je návrh dotačního titulu. Z tohoto dotačního titulu by dle návrhu bylo možné financovat nejrůznější aktivity, jako např. zřizování památníků s informacemi o hřbitově, obnovu náhrobních desek, opravu vybraných hrobů a hrobek - buď architektonicky cenných, nebo těch, které patří význačným rodákům. Dále lze dotovat tzv. měkké aktivity, včetně výzkumu. Petr Štěpánek dále představil 12 doporučení pro následující roky poté, co projekt fakticky skončil. Dle těchto doporučení je potřeba alokovat nějaké prostředky na výzkum v těch oblastech, kde německé obyvatelstvo žilo. Dalším doporučením je zřízení webu nemeckehroby.cz. Dále se doporučuje aktualizovat příručku, kterou vydal Úřad vlády. Řešitelé navrhují využít programovací období na roky 2028-2035, které se už bude brzy připravovat, a financovat poté výše uvedené aktivity právě z evropských fondů. Dále se doporučuje, aby např. na výše uvedeném webu byla uvedena vzorová písma pro kameníky. Dalším doporučením je pečovat o institucionální networking, respektive, aby byl na nějakém resortu určený odpovědný úředník, který by měl implementaci všech těchto věcí na starosti.

K. Š. Laurenčíková poděkovala P. Štěpánkovi za práci, která byla právě představena, a vyzvala zadavatele projektu Ministerstvo zahraničních věcí (dále jen „MZV“) aby představilo, které z navržených opatření plánuje realizovat. I. Jestřáb uvedl, že hlavní ambice MZV byla, aby byl projekt zdárně doveden do konce, a že se nebrání další spolupráci, nicméně, že

v současné době spatřuje úlohu MZV v podstatě za dokončenu, neboť jsme ve stavu, kdy se musíme bavit o tom, jak český stát bude o tato hrobová místa pečovat dál, což už je trochu za kompetencí MZV.

K. Š. Laurenčíková navrhla, aby výstupy projektu neskončily v rovině virtuálních přání, s tím, že osloví ministra pro místní rozvoj Ivana Bartoše a ministra kultury Martina Baxu, se kterými si dojedná schůzku v této věci, které by se účastnili i M. H. Dzingel, P. Štěpánek, případně i další aktéři. Na této schůzce bychom představili ještě znovu výsledky výzkumu a navržené kroky. Jako klíčové se jeví seznámení ministrů s návrhem, aby byly výše uvedené činnosti směřující k ochraně a stabilizaci německých hrobů uvedeny jako aktivita, kterou bude možné hradit z evropských fondů v programovacím období 2028-2035. Jelikož je ale rok 2028 ještě daleko, bude snahou také nalézt další možnosti financování, alespoň měkkých aktivit okolo německých hrobů (výzkumy, networking, edukace), v tomto mezidobí. V lednu bude zaslána pozvánka účastníkům. K. Š. Laurenčíková dále dodala, že zde na Úřadu vlády bychom mohli zajistit realizaci dvou z navrhovaných opatření: 1. uspořádání vzdělávacího semináře pro samosprávy, 2. aktualizace metodické příručky.

M. Mičo ocenil snahu revidovat příručku a navrhl, aby pro tuto aktivitu vznikla nějaká platforma. M. H. Dzingel sdělil, že už o tom promýšlel, a že by ustanovil nějakou „redakční radu“ v rámci pracovní skupiny, která by na revizi příručky začala pracovat.

M. Krsek připomněl, že rokem 2023 uplyne desetiletá lhůta od novelizace občanského zákoníku. A že zřejmě opuštěné hroby a hrobky přejdou do majetku státu. Kvůli této otázce se dnešního jednání účastnili i zástupci Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen „ÚZSVM“). D. Příbyl okomentoval tento problém s tím, že reálný dopad nebude velký, protože dle zákona se to dotkne pouze těch hrobů, které byly opuštěné po datu 1. 1. 2014, většina hrobů však byla opuštěna v letech 1945-1946. Doporučuje se, aby si obec stanovila hřbitovní komisi, která by určila, kdy došlo k opuštění konkrétních hrobů.

T. Jelínek upozornil, že pokud budeme čekat na roky 2028 a dál, mohou výstupy projektu „zamrznout“. Proto doporučuje, aby se hledaly finanční prostředky, byť v omezené míře, už teď. M. H. Dzingel uvedl, že rozhodně je třeba vyvinout aktivitu už od začátku a vhodnou příležitostí bude právě výše uvedená schůzka s ministry, kterou organizuje paní zmocněnkyně. P. Štěpánek zmínil, že v první fázi by považoval za vhodné, aby se někde našlo alespoň několik milionů korun, z nichž by se financovala správa databáze. Dále by bylo vhodné nalézt prostředky alespoň na měkké projekty, na evidenci hrobů. V tuto chvíli je předčasné predikovat, jestli by se toho ujal Českoněmecký fond budoucnosti, nebo nějaká jiná instituce, nicméně za současné situace, kdy je velmi napjaté vyjednávání o rozpočtu, je P. Štěpánek spíše skeptik, že by se našly prostředky v takovém rozsahu, v jakém jsou potřeba.

S. Děd poukázal na to, že by bylo vhodné zaměřit dotační titul také na posílení role prevence, protože prakticky zjišťujeme, že velké škody jsou stále způsobovány (viz případ Heřmánkovice) a mohou být způsobovány i v budoucnu.

M. Krsek uvedl doporučení k tomu, co dělat v mezičase do roku 2028. Bylo by vhodné, aby se Ministerstvo pro místní rozvoj věnovalo aktivně edukaci obcí, bylo by to možné např. prostřednictvím místních akčních skupin, ve kterých se schází představitelé obce, bylo by to

možné vést jako přednášku či seminář k tomu, jak o hobry pečovat. Důležité je, aby byl existoval materiál, který by bylo možné prezentovat. Nabízí se aktualizovaná metodika.

3. Různé

M. H. Dzingel připomněl termín návštěvy Olšanských hřbitovů, která je naplánována na 6. března 2024.

K. Bursíková Jacques zmínila možnost nechat zpracovat popularizační text, který by toto téma osvětlil přístupnou formou představitelům samospráv i široké veřejnosti, a mohl by být publikován v časopisu Pro města a obce, který má vysoký náklad.

4. Závěr

M. H. Dzingel poděkoval členům a hostům za jejich účast na jednání pracovní skupiny a ukončil jednání.